

Приватний вищий навчальний заклад «Буковинський університет»

Юридичний факультет

Кафедра фундаментальних юридичних дисциплін

Схвалено та затверджено на засіданні науково-методичної ради факультету протокол №1 від 30.09.2021

ЗАТВЕРДЖУЮ:

декан юридичного факультету

Стелла Кельбя

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ: МЕТОДОЛОГІЯ ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ

обов'язкова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма

Спеціальність 081 «Право»

Галузь знань 08 «Право»

Рівень вищої освіти другий магістерський

Факультет юридичний

Мова навчання українська

Розробник: К.ю.н., доц. Гудима Мирослава Мирославівна

Профайл викладача (-ів) - <http://www.bukuniver.edu.ua/fakulteti/yuridichnij-fakultet/kafedra-cziv%D1%96lno-pravovix-discipl%D1%96n>

Контактний тел. 0509699404

E-mail: myroslava.gudyma@gmail.com

Посилання на сторінку курсу на сайті дистанційного навчання університету

Консультації четвер з 10.00 до 16.00.

Види занять:	<i>Лекції, семінари, самостійна робота.</i>
Методи навчання:	<i>Під час навчання можуть бути запропоновані практичні вправи, задачі, ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести та інші інтерактивні методи навчання.</i>
Форми навчання:	<i>Очна серія лекцій, практичних занять (контактні години); дистанційна (онлайн-діяльність); змішана (контактні години + онлайн-діяльність)*.</i>
Матеріальне та технічне забезпечення дисципліни:	<i>Проведення занять очно передбачає: обладнані аудиторії (столи, стільці, мобільні пристрої, мультимедійні засоби, наявність та доступність мережі Інтернет). Проведення занять дистанційно, або у змішаній формі додатково передбачає: наявність ПК (ноутбуку) чи іншого мобільного пристрою, навушників, мікрофону, веб-камери; за потреби, встановлення спеціальних програм (сервери веб-конференцій: Zoom, Viber, Skype, e-mail).</i>
Доступ до дисципліни:	<i>Реєстрація студента на сайті дистанційного навчання ПВНЗ «Буковинський університет» відкриває доступ до всіх навчально-методичних матеріалів дисципліни. Під час дистанційного навчання або навчання у змішаній формі заняття проводяться згідно розкладу на платформах Zoom або Skype.</i>

**Контактні години – передбачають безпосередню взаємодію учасників навчального процесу між собою в аудиторії; онлайн-діяльність – передбачає опосередковану взаємодію учасників навчального процесу між собою та з контентом в аудиторії чи за її межами засобами онлайн-технологій.*

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Конституційне право України виступає профільною та фундаментальною галуззю в правовій системі України, а конституційне право впроваджується в систему інших галузей права, регулюючи в них основні відносини. Так само і наука конституційного права, на відміну від інших юридичних наук, які вивчають виключно однойменні галузі права, досліджує не тільки конституційно-правові норми та інститути, а й усю сферу суспільних відносин, які підпадають під конституційно-правове регулювання. Така роль конституційного права як галузі та однойменної правової науки зумовлюють надзвичайну широту предмету даної навчальної дисципліни, що своєю чергою викликає потребу існування, окрім дисципліни «Конституційне право», ряду інших дисциплін, які б доповнювали та поглиблювали уявлення про конституційно-правову дійсність. Такою дисципліною є «Конституційне право: методологія тлумачення та застосування», яка виступає обов'язковою дисципліною, що вивчається на другому магістерському рівні вищої освіти. Дана дисципліна охоплює ряд актуальних проблем конституційно-правової дійсності, спрямовані на поглиблення знань студентів та підготовку їх до майбутньої професійної діяльності, як теоретичного., так і прикладного характеру у відповідній царині. Навчальна дисципліна «Конституційне право: методологія тлумачення та застосування» характеризується динамічним наповненням новою конституційно-правовою проблематикою, що дає науково-освітній та практично-прикладний поштовх до розвитку конституційного права України та підготовки вітчизняних фахівців-правників.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою дисципліни є комплексне вивчення проблематики методології застосування та тлумачення конституційного права, яка охоплює та відображає новітні актуальні конституційно-правові перетворення сучасної реальності.

Завдання навчальної дисципліни:

а) надання здобувачам вищої освіти знань та розуміння у предметній області конституційного права, його методологічних засад:

- поняття та актуальних тенденцій сучасного конституціоналізму;
- методології конституційної науки та практики;
- методики компаративістських досліджень в царині конституційного права;
- поняття та значення конституційної доктрини;

- поняття, значення конфліктів та конфліктності в конституційно-правовій дійсності;
- нетрадиційних джерел конституційного права;
- ролі та значення механізмів реалізації норм конституційного права у правовій системі України;
- засад та основних сучасних закономірностей конституційного процесу в Україні;
- практики діяльності Конституційного Суду України.

б) вироблення у здобувачів освіти певні когнітивні вміння у предметній області конституційного права, зокрема:

- удосконалювати свій інтелектуальний культурний рівень шляхом поглиблення знань про актуальні проблеми сучасного конституціоналізму;
- ставити завдання та складати плани досліджень з актуальних проблем сучасного конституціоналізму, а також відображати нові підходи в наукових публікаціях;
- вести інтенсивну наукову дискусію, відстоювати свої наукові погляди в максимально продуктивний спосіб;
- терпимо сприймати наукову критику;
- формувати самостійне мислення, навички аналізу проблемних питань конституційного права України, порівняння та співставлення його з основами державного (конституційного) права зарубіжних країн;
- розвивати загальну політико-правову культуру студентів.

3. Пререквізити. Вивчення навчальної дисципліни «Проблеми конституційного права» базується на знаннях та вміннях, отриманих студентами при вивченні таких навчальних дисциплін: «Конституційне право України», «Теорія держави і права», «Історія держави і права України та зарубіжних країн», «Судові та правоохоронні органи України», «Актуальні проблеми конституційного права».

4. Компетентності та результати навчання, (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання):

Під час вивчення дисципліни, відповідно до освітньо-професійної програми, формуються наступні:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Фахові компетентності спеціальності (СК)

СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.

СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.

СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

Програмні результати навчання

ПРН02. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН07. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

5. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Конституційне право: методологія тлумачення та застосування» є спеціальним початковим курсом. Викладається для студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр» в обсязі 90 годин, з яких лекцій – 16 год., практичні заняття – 14 год., та самостійна робота – 60 год. Форма підсумкового контролю іспит. Навчальний курс розрахований на студентів закладів вищої освіти. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Планування навчальної діяльності

ВИДИ ЗАНЯТЬ (згідно розкладу)	ФОРМИ НАВЧАННЯ*	
	Контактні години	Онлайн діяльність
	Методи навчання	
<i>Лекційні заняття (попередня підготовка, подача нової інформації, тренування).</i>	Попереднє опитування; ознайомлення або повторення термінології; очна лекція; презентація нового матеріалу; пошук відповідей на питання; діалог з групою.	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою; лекція-дискусія, лекція з розбиранням конкретних ситуацій, в режимі відео конференції.
<i>Семінарські заняття (тренування, практична робота, оцінювання, рефлексія).</i>	Обговорення; дебати; питання-відповіді; групові виконання завдань; усне опитування; практичні ситуації; діалог, короткі усні / письмові відповіді на питання; тестування, задачі, доповіді.	Питання для самоперевірки; обговорення (он-лайн); виконання інтерактивних практичних вправ; он- лайн тестування, пошук відповідей на питання; індивідуальні та групові завдання (звіт, презентація, проект, реферат тощо); усна відповідь, виконання практичного завдання, письмова робота.
<i>Самостійна робота (оцінювання, рефлексія, зворотній зв'язок).</i>	Групові та індивідуальні консультації, коментарі, запитання та відповіді під час заняття від викладача; тестування, наукові роботи (доповіді), реферати, письмові (усні) повідомлення.	Підготовка мультимедійних презентацій, відповіді на питання, що виносяться на самостійне опрацювання, тести для самоконтролю; опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем завдання.
<i>Підсумковий модульний контроль</i>	Письмове завдання, письмові відповіді на питання; тестування.	Письмове завдання, письмові відповіді на питання з фото, або відео фіксацією.

*Враховано рекомендації МОН щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletspreads-2.pdf>

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Лекції	Практичні	семінарські	Лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	16		14		60		Іспит

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Л		П	лаб	інд	с.р.	
1	90	16	14			60
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1					
Тема 1. СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ		2				7
Тема 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ -		2	2			7
Тема 3. КОНСТИТУЦІЙНА ДОКТРИНА ТА ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАСАД КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ		2	2			8
Тема 4. КОМПАРАТИВІСТСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ		2	2			8
Разом за ЗМ1		8	6			30
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2					
Тема 5. НЕТРАДИЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА		2	2			7
Тема 6. КОНФЛІКТНІСТЬ ТА КОНФЛІКТ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ		2	2			7

Тема 7. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУДОВИЙ ПРОЦЕС: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПОГЛЯДИ НА СУЧАСНЕ ОФІЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ		2	2			8
Тема 8. ЮРИДИЧНІ ПОЗИЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ В РОЗРІЗІ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ ПРАВА		2	2			8
Разом за ЗМ 2		8	8			30
Усього годин за семестр	90	16	14			60

4.3. Тематика та зміст лекційних, семінарських занять, самостійної роботи студентів

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента, год
<p>Знати: сутність на основні напрямки розвитку сучасного конституціоналізму</p> <p>Вміти: абстрактно мислити, аналізувати та встановлювати взаємозв'язки між явищами та процесами, що можуть виникати в конституційному суспільстві, оперувати теоретичним матеріалом, використовувати нормативні та правові акти, що регламентують конституційні відносини, використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення</p>	<p>Тема «СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ»</p> <p>Лекція № 1. Сучасний український конституціоналізм</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституціоналізм — політико-правова система держави і суспільства. 2. Історична ретроспектива сучасного українського конституціоналізму. 3. Принципи сучасного українського конституціоналізму. 4. Зміст системи сучасного українського конституціоналізму. 	2
	<p>Семінарське заняття № 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та сутність українського конституціоналізму 2. Історичні етапи становлення та розвитку українського конституціоналізму? 2. Принципи сучасного українського конституціоналізму. 3. Загальнолюдські цінності та політико-правові ідеали сучасного конституціоналізму. 4. Складові системи сучасного українського конституціоналізму. 	
	<p>Самостійна робота № 1.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні теоретичні напрямки у сучасному конституціоналізмі. 2. Сучасний конституціоналізм — кінцева мета конституційної модернізації та реформування в Україні. 	7
	Тема «МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ	2

<p>Знати: Методологічні принципи конституційної науки та практики</p> <p>Вміти: розуміти, тлумачити та використовувати методи та методики науки конституційного права та конституційної практики, використовувати методологію конституційної науки та практики при здійсненні наукового дослідження</p>	<p align="center">КОНСТИТУЦІЙНОЇ НАУКИ ТА ПРАКТИКИ»</p> <p align="center">Лекція № 2. Методологічні принципи конституційної науки та практики</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологія науки конституційного права та конституційної практики. 2. Методи та методики науки конституційного права та конституційної практики. 3. Загальнонаукові методи пізнання в конституційному праві. Проблеми використання методологічного інструментарію філософських систем у конституційному праві. 4. Конкретні (спеціальні) методи наукового дослідження конституційних процесів: порівняльно-правовий, історичний, конкретно-соціологічний, статистичний, формально-юридичний, метод правового моделювання. 	
	<p align="center">Семінарське заняття № 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологія науки конституційного права та конституційної практики. 2. Методи та методики науки конституційного права та конституційної практики. 3. Загальнонаукові методи пізнання в конституційному праві. Проблеми використання методологічного інструментарію філософських систем у конституційному праві. 4. Конкретні (спеціальні) методи наукового дослідження конституційних процесів: порівняльно-правовий, історичний, конкретно-соціологічний, статистичний, формально-юридичний, метод правового моделювання. 	2
	<p align="center">Самостійна робота № 2.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Апробування конституційно-правових новацій в експериментальному режимі. 	7
<p>Знати: поняття конституційно-правової доктрини України та її місця в системі сучасних.</p> <p>Вміти: пояснити правове значення конституційно-правової доктрини, зміст основних доктринальних підходів до визначення конституційного ладу, закріплення форм правління, компетенції конституційного правосуддя</p>	<p align="center">Тема «КОНСТИТУЦІЙНА ДОКТРИНА ТА ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАСАД КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ»</p> <p align="center">Лекція № 3. Конституційна доктрина та доктринальні підходи до визначення засад конституційного ладу</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційно-правова доктрина України 2. Конституційна доктрина в системі сучасних джерел конституційного права 3. Головні доктринальні підходи до визначення конституційного ладу. 4. Конституційне закріплення форм правління: історичний досвід і сучасність. 5. Доктрина компетенції конституційного правосуддя в Україні: повнота і дієвість. 	2
	<p align="center">Семінарське заняття № 3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційно-правова доктрина України 2. Конституційна доктрина в системі сучасних джерел конституційного права 3. Головні доктринальні підходи до визначення конституційного 	2

	<p>ладу.</p> <p>4. Конституційне закріплення форм правління: історичний досвід і сучасність.</p> <p>5. Доктрина компетенції конституційного правосуддя в Україні: повнота і дієвість.</p>	
	<p style="text-align: center;">Самостійна робота № 3.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доктрина дружнього ставлення до міжнародного права 2. Практика Європейського суду з прав людини як джерело рішень Конституційного Суду України. 3. Доктрина позитивного обов'язку держави. 4. Доктрина правомірних обмежень в реалізації прав людини. 5. Доктрина належної правової процедури (due process of law). 6. Доктрина "політичного питання" та її застосування в практиці Конституційного Суду України. 7. Доктрина воєвничої демократії в практиці КСУ. 	8
<p>Знати: Зміст, значення та методику компаративістського дослідження в конституційному праві</p> <p>Вміти: Використовувати методику та методи компаративістських досліджень при освоєнні проблем конституційно-правові дійсності</p>	<p style="text-align: center;">Тема «КОМПАРАТИВІСТСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ»</p> <p style="text-align: center;">Лекція № 4. Компаративістське дослідження у конституційному праві</p> <p style="text-align: center;">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст компаративістського дослідження в конституційному праві. 2. Методики, що їх використовують під час компаративістського дослідження у галузі конституційного права 3. Основні методи дослідження, які найчастіше використовують під час проведення порівняльно-правових досліджень у конституційному праві. 4. Проблеми виокремлення об'єкта порівняльно-конституційного дослідження. 5. Значення компаративістського аналізу у конституційному праві 	2
	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття № 4.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст компаративістського дослідження в конституційному праві. 2. Методики, що їх використовують під час компаративістського дослідження у галузі конституційного права 3. Основні методи дослідження, які найчастіше використовують під час проведення порівняльно-правових досліджень у конституційному праві. 4. Проблеми виокремлення об'єкта порівняльно-конституційного дослідження. 5. Значення компаративістського аналізу у конституційному праві 	2
	<p style="text-align: center;">Самостійна робота № 4.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення компаративістського аналізу у конституційному праві <p>Практичне завдання:</p>	8

	<p>2. Обґрунтуйте актуальність проведення компаративістського дослідження інституту конституційного контролю в Україні і США та визначте фактори, які можуть ускладнити проведення такого дослідження.</p>	
<p>Знати: поняття джерел конституційного права та ті з них, які можна віднести до нетрадиційних джерел даної галузі</p> <p>Вміти: характеризувати, виявляючи особливості, джерел конституційного права, які набули своєї актуальності в умовах модернізації конституційно-правового регулювання</p>	<p>Тема «НЕТРАДИЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА»</p> <p>Лекція № 5. Нетрадиційні джерела конституційного права</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національна правова система та національне законодавство: зміст та характер співвідношення. 2. Проблеми традиційного розуміння категорії «джерело права» в умовах модернізації конституційно-правового регулювання. 3. Публічність та нормативність договорів у сфері публічного права. Засоби забезпечення виконання конституційно-правових договорів. 4. Умови безпосередньої дії міжнародних договорів України. 5. Практика конкретизації конституційного припису щодо міжнародних договорів України: порівняльна характеристика. 6. Самостійне значення судової практики Європейського суду з прав людини як джерела права. 7. Міжнародні договори України — складова національного законодавства чи правової системи України. Пріоритет застосування міжнародних договорів України та верховенство Конституції України. 8. Ієрархічне місце заключних актів Конституційного Суду України. 9. Акти Конституційного Суду України та правові позиції. 10. Особливості застосування правових позицій Конституційного Суду України. 	2
	<p>Семінарське заняття № 5.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст компаративістського дослідження в конституційному праві. 2. Методики, що їх використовують під час компаративістського дослідження у галузі конституційного права 3. Основні методи дослідження, які найчастіше використовують під час проведення порівняльно-правових досліджень у конституційному праві. 4. Проблеми виокремлення об'єкта порівняльно-конституційного дослідження. 5. Значення компаративістського аналізу у конституційному праві 	2
	<p>Самостійна робота № 5.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Судова практика Європейського суду з прав людини як джерела права 2. Договори про громадянську згоду як засіб подолання конституційних конфліктів. <p>Практичне завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте політико-правову природу Конституційного Договору між Верховною Радою і Президентом України «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на 	7

	<p>період до прийняття нової Конституції України» (від 08 червня 1995 року) і Універсалу національної єдності (від 03 серпня 2006 року)</p> <p>2. Наведіть приклад застосування звичаю в конституційних відносинах</p>	
<p>Знати: Особливості конфліктності та конфлікту у конституційному праві</p> <p>Вміти: виявляти та здійснювати аналіз конституційних конфліктів, віднаходити шляхи та способи їх закінчення, охарактеризувати юридичні наслідки</p>	<p>Тема «КОНФЛІКТНІСТЬ ТА КОНФЛІКТ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ»</p> <p>Лекція № 6. Конфліктність та конфлікт у конституційному праві</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конфліктність в конституційно-правових відносинах. 2. Конституційний конфлікт: поняття, ознаки і структура. 3. Форми конституційних конфліктів. 4. Динаміка конституційних конфліктів та здійснення впливу на конституційний конфліктний процес. 5. Припинення конституційних конфліктів. 	2
	<p>Семінарське заняття № 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та сутність конституційного конфлікту. 2. Детермінанти конституційної конфліктності в Україні. 3. Відмінності форм конституційних конфліктів. 4. Охарактеризуйте способи закінчення конституційних конфліктів. 	2
	<p>Самостійна робота № 6.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конституційна конфліктологія в системі конституційно-правової науки - Наслідки конституційних конфліктів. <p>Практичне завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Виявіть один з конфліктів в сфері конституційних правовідносин і проведіть його аналіз. 	7
<p>Знати: Поняття, та види конституційного процесу і процедур</p> <p>Вміти: пояснити нормативно-правову регламентацію та значення конституційної процесуальної форми для реалізації конституційних норм, охарактеризувати конституційно-судовий процес в Конституційному Суді України</p>	<p>Тема «КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУДОВИЙ ПРОЦЕС: МЕТОДОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПОГЛЯДИ НА СУЧАСНЕ ОФІЦІЙНЕ ТЛУМАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ»</p> <p>Лекція № 7. Конституційний судовий процес: методологія та філософсько-правові засади. Теоретичні та практичні погляди на сучасне офіційне тлумачення конституції України</p> <p>План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття конституційного процесу і процедури. 2. Практичне значення конституційної процесуальної форми для реалізації конституційних норм. 3. Правове регулювання конституційно-процесуальних проваджень. 4. Конституційно-судовий процес в Конституційному Суді України 	2
	<p>Семінарське заняття № 7.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційний процес і процедури: поняття, сутність, значення для реалізації конституційних норм. 2. Правове регулювання конституційно-процесуальних проваджень. 3. Принципи конституційного судочинства. <p>Поняття та правова природа актів Конституційного Суду</p>	2

	<p>України. 4. Суб'єкти і форми звернення до Конституційного Суду України. 5. Види, порядок прийняття та виконання актів Конституційного Суду України</p>	
	<p align="center">Самостійна робота № 7.</p> <p>Питання для самостійного опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види конституційних проваджень: засновницьке, правотворче, виборче, юрисдикційне, виконавче. 2. Субсидіарне застосування правових норм в конституційному процесі. <p>Практичне завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуйте макети конституційного подання та конституційної скарги, як форм звернення до Конституційного Суду України. 2. Визначте процесуальні провадження, визначені законодавством «Про Конституційний Суд України». 	8
<p>Знати: основні юридичні позиції Конституційного Суду України</p> <p>Вміти: Здійснювати аналіз правових позицій Конституційного Суду України в різних сферах суспільних відносин, з різних питань, охоплених різними галузями права</p>	<p>Тема «ЮРИДИЧНІ ПОЗИЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ В РОЗРІЗІ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ ПРАВА»</p> <p>Лекція № 8. Юридичні позиції конституційного суду України в розрізі окремих галузей права</p> <p align="center">План лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правові позиції Конституційного Суду України: поняття, види, юридична сила. 2. Вплив правових позицій Суду на правотворчу та правозастосовну діяльність в Україні. Перегляд Конституційним Судом України своїх правових позицій. 3. Юридичні позиції Конституційного Суду України з питань реалізації та захисту прав людини. 4. Юридичні позиції КСУ в сфері кримінального права і процесу. 5. Юридичні позиції КСУ в сфері цивільного права і процесу. 6. Юридичні позиції Конституційного Суду України в сфері функціонування органів публічної влади. <p align="center">Семінарське заняття № 8.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правові позиції Конституційного Суду України: поняття, види, юридична сила. 2. Вплив правових позицій Суду на правотворчу та правозастосовну діяльність в Україні. Перегляд Конституційним Судом України своїх правових позицій. 3. Юридичні позиції Конституційного Суду України з питань реалізації та захисту прав людини. Критерії конституційності обмеження прав людини. 4. Юридичні позиції КСУ в сфері кримінального права і процесу. Юридичні позиції КСУ щодо смертної кари і права на життя. Юридичні позиції КСУ щодо здійснення в кримінальному процесі права на захист. Юридичні позиції КСУ щодо презумпції невинуватості. Юридичні позиції КСУ щодо доказів і доказування. Юридичні позиції КСУ щодо апеляційного і касаційного оскарження в кримінальному процесі. 5. Юридичні позиції КСУ в сфері цивільного права і процесу. Юридичні позиції КСУ щодо права власності і спадкування. Юридичні позиції КСУ щодо цивільного процесу. Юридичні 	<p align="center">2</p> <p align="center">2</p>

	позиції КСУ щодо господарських товариств. 6. Юридичні позиції Конституційного Суду сформульовані у рішеннях за справами, пов'язаними з організацією та функціонуванням органів державно влади в Україні та місцевого самоврядування.	
	Самостійна робота № 8. Питання для самостійного опрацювання: 1. Горизонтальний ефект Конституції і права людини. 2. Конституціоналізація приватного права. Практичне завдання: 1. Проаналізуйте доктрину конституційного правосуддя в її сучасному стані та визначте сучасні процеси модернізації конституційного правосуддя.	8
Всього		90

6. Система контролю та оцінювання

Політика оцінювання

Форми оцінювання студентів:

Поточне оцінювання: оцінювання здійснюється впродовж семестру шляхом запровадження навчально-методичного інструментарію з використанням активних методів і технологій організації навчального процесу, зокрема: тестові завдання, задачі, доповіді, інші інтерактивні методи навчання.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті, за результатами виконання самостійних завдань, а також передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів з кожної теми.

Семестрову кількість балів формують бали отримані в процесі теоретичного засвоєння матеріалу, практичних занять та самостійної роботи впродовж семестру за накопичувальною сумою від 0 до 100 балів за всіма видами робіт, передбачених з даної дисципліни за темами (в тому числі враховуються результати тематичного тестування), а також бали за підсумковий модульний контроль та за іспит.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення результатів за період теоретичного навчання студентів на останньому за розкладом занятті. Основною формою підсумкового модульного контролю є контрольна робота.

Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відміно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та за шкалою ECES.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни **Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECES	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	добре	добре
74-81	C		
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	незадовільно
1-34	F		

Перескладання будь якого з видів оцінювання та контролю відбувається з дозволу викладача, який забезпечує дисципліну, згідно Положення про організацію освітнього процесу в ПВНЗ «Буковинський університет» (http://bukuniver.edu.ua/wp-content/themes/bukuniver/docs/polozhennya_pro_osvitnii_proces.pdf) та Додатку 1 до Положення про організацію освітнього процесу в ПВНЗ «Буковинський університет» (http://bukuniver.edu.ua/wp-content/themes/bukuniver/normatyvni_documents/dodatok_1_do%20polozhennia_pro_orhanizatsiiu_osvitnoho_protseesu.pdf).

Розподіл балів з навчальної дисципліни, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					30	100
T2	T3	T4	МКР	T5	T6	T7	T8	МКР	30	100
8	8	9	10	6	6	7	6	10		

Політика академічної доброчесності

Студент повинен ознайомитися і дотримуватися Положення про забезпечення академічної доброчесності у ПВНЗ «Буковинський університет» (<http://bukuniver.edu.ua/wp-content/themes/bukuniver/docs/polozhennia-pro-zabezpechennia-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>). Він повинен виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових робіт та екзаменів заборонені. Користування мобільними пристроями допускається лише з дозволу викладача під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела.

7. Рекомендована література

Основна література:

1. Ковтун В.І. Гарантії державного суверенітету України: конституційні аспекти: монографія / В.І. Ковтун – Х.: Фактор, 2014. – 216 с.
2. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посібник. – Одеса : Юридична література, 2017. – 256 с.
3. Конституційне право : навч. посібник / за заг. ред. М. І. Марчука. – Харків, 2017. – 408 с.
4. Конституційне право України : посіб. для підготовки до іспитів / Ю. Г. Барабаш, Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин та ін. – 3-тє вид., перероб. та допов. – Х. : Право, 2016. – 346 с.
5. Конституційний процес в Україні та світовий досвід конституціоналізму : моногр. / [Ю. С. Шемшученко, О. В. Батанов, А. Р. Крусян та ін.] ; наук. ред. Ю. С. Шемшученко, відп. ред. Н. М. Пархоменко. – К. : Юрид. думка, 2014. – 262 с.
6. Конституційні перетворення в Україні: історія, теорія та практика : монографія / А. Р. Крусян, В. М. Шаповал [та ін.] ; за ред. М. П. Орзіха. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 512 с.

7. Подорожна Т. С. Правовий порядок: теоретико-методологічні засади конституціоналізації : моногр. / Т. С. Подорожна. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 536 с.
8. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України) : навч. посіб. / звернення до читачів А. С. Головіна – Голови Конституційного Суду України (VII.2010–VII.2013 роки) ; вст. слово і заг. ред. проф. П. Ф. Мартиненка, В. М. Кампа. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 376 с.
9. Правова доктрина України : у 5 т. Т. 2 : Публічно-правова доктрина України / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, М. П. Кучерявенко та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2013. – 864 с.
10. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. / Н. В. Аніщук, М. В. Афанасьєва, Н. М. Бакаянова та ін.; за аг. ред. А. Р. Крусян та А. А. Єзерова. Київ: Юрінком Інтер, 2018. – 524 с. (Серія Проблеми сучасної конституціоналістики). Вип. 4: Конституційне гуманітарне право.
11. Селіванов А. О. Конституційне правосуддя в Україні (навчально-методичний посібник) / А. О. Селіванов. – К. : Логос, 2015. – 40 с.
12. Речицький В.В. Конституціоналізм. Коротка версія. – Харків: Права людини, ХПГ, 2014. – 264 с.
13. Речицький В.В. Конституційне АВС: монографія/ В.В. Речицький. – Х.:ТОВ «Видавництво «Права людини», 2016. – 408 с.

Додаткова література:

1. Барабаш Ю. Г. Державно-правові конфлікти в теорії та практиці конституційного права : монографія / Ю. Г. Барабаш. — Х. : Право, 2008. — 220 с.
2. Барабаш Ю. Г. Державно-правовий конфлікт як об'єкт конституційно-правових досліджень / Ю. Г. Барабаш // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2008. — № 10. — С. 5—13.
3. Барабаш Ю. Г. Про використання терміну «конфлікт» в конституційному законодавстві / Ю. Г. Барабаш // Вісник Академії правових наук України. — 2008. — № 1 (52). — С. 79—88.
4. Баулін Ю.В. Новий конституційний формат діяльності Конституційного Суду України: конституційна скарга / Ю. В. Баулін // Право України. - 2016. - № 7. - С. 19-23
5. Баулін Ю. Двадцять років вітчизняної конституційної юрисдикції / Ю. Баулін // Вісник Конституційного Суду України. – 2016. – № 4-5. – С. 23-40.
6. Бігич О. Л. Місце порівняльного методу в правовій методології / О. Л. Бігич // Правова держава : щорічник. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. — Вип. 13.
7. Волошин Ю. О. Конституційна реформа та модернізація в сучасні державі в умовах європейської інтеграції: проблеми теорії і практики : моногр. / Ю. О. Волошин, О. М. Пересада. – Одеса : Фенікс, 2013. – 208 с.
8. Головін А. С. Захист прав людини і громадянина при здійсненні правосуддя в рішеннях Конституційного Суду України / А. С. Головін. – К.: Логос, 2011. – 307 с.
9. Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя. Курс лекцій / М. М. Гультай. – Київ: «Центр учбової літератури», 2019. – 270 с.
10. Дмитрієв А. І. Порівняльне правознавство : навч. посіб. / А. І. Дмитрієв. — К. : Юстініан, 2003. — 184 с.
11. Дудченко В. В. Роль методології юридичної науки у становленні новаційного науково-правового мислення /В. В. Дудченко, Д. Г. Манько // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. — О. : Юрид. літ., 2003. — Вип. 21. — С. 13—17
12. Євграфова Є. П. Система національного законодавства (лібертарно-легістський підхід) : монографія / Є. П. Євграфова. — К. : КНТ, 2007. — 184 с.
13. Єзеров А. Конституційна конфліктологія як перспективна доктринальна концепція / А. Єзеров // Право України. — 2009. — № 6. — С. 167—174.
14. Кампо В. Стан та перспективи розвитку наукових доктрин конституційної юстиції в Україні / В. Кампо // Юрид. журн. - 2012. – № 7/8. – С. 68-75.
15. Конституційна конфліктологія (конституційні механізми подолання політичних криз) : посібник / Г. М. Волянська, М. В. Оніщук, М. В. Савчин [та ін.] ; за ред. М. В. Савчина, В. Л. Федоренка. — К. : Ін-т громадян. сусп-ва, 2008.

16. Конституционный процесс // Курс конституционного права Украины. — Том. 1 Общая часть: Основы теории конституционного права : учебник / под ред. М. А. Баймуратова и А. В. Батанова. — Х. : Одиссей, 2008. — С. 508—542.
17. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / О. В. Крушельницька. — К. : Кондор, 2006.
18. Лисенков С. Л. Основи конституційного процесуального права України / С. Л. Лисенков. — К. : КНТ, 2007. — 270 с.
19. Луць Л. А. Порівняльно-типологічний підхід та методика порівняльно-правового аналізу / Л. А. Луць // Правова держава. — 2006. — Вип. 17. — С. 325—334.
20. Назаренко О. А. Конституційно-правовий статус міжнародних договорів України / О. А. Назаренко // Держава і право. Юрид. і політ, науки : зб. наук. пр. — 2004. — Вип. 25. — С. 150—154.
21. Орзіх М. П. Сучасний конституціоналізм в Україні. Вступ до українського конституційного права : монографія / М. П. Орзіх, А. Р. Крусян. — К. : Алерта, 2006. — С. 109—110.
22. Орзіх М. Людський вимір права: доктринальна ретроспектива і сучасна постановка проблеми / М. Орзіх // Антологія української юридичної думки. Юридична наука незалежної України. — К. : Юрид. книга, 2005. — С. 85—100.
23. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології : монографія / Н. М. Пархоменко. — К. : Юридична думка, 2008. — 336 с.
24. Порівняльне правознавство в системі юридичних наук: проблеми методології / авт. кол. : О. В. Кресін, Л. А. Луць, О. М. Лісенко, В. С. Слободян [та ін.] ; за ред. Ю. С. Шемшученка. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006.
25. Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи/ Упоряд. Ю. К. Качуренко. 2-е вид. Київ: Юрінформ, 1992. 200 с.
26. Проблеми та перспективи запровадження індивідуальної конституційної скарги в Україні: Монографія / О. В. Петришин, Ю. Г. Барабаш, С. Г. Серьогіна, І. І. Бодрова. — К.: Атіка — Н, 2010. — 108 с.
27. Проблеми сучасного українського конституціоналізму : зб. наук. пр. — К., 2008. — 352 с.
28. Савчин М. В. Конформне тлумачення Конституції та забезпечення єдності правової системи в діяльності Конституційного Суду України / М. В. Савчин, Р. В. Марчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2010. — № 11. — С. 44-52.
29. Савчин М.В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму. — Ужгород: РІК-У, 2018. — 439 с.
30. Селіванов А. О. Конституційна юрисдикція: поняття, зміст, принцип верховенства права, правові позиції по справах прав людини і конституційних конфліктів у сфері публічної влади. — К.: Вид. дім «Ін Юре», 2008. — 120 с.
31. Селіванов А. О. Теорія і практика застосування конституційного права України / А. О. Селіванов. — К.: Лотос, 2016. — 176 с.
32. Селіванов В. М. До проблеми методологічного забезпечення теоретичного аналізу державотворення і правотворення в Україні / В. М. Селіванов // Право України. — 2006. — № 4.
33. Скомороха В. Є. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики / В. Є. Скомороха. — К. — «МП Леся», 2007 — 716 с. Стрижак А. А. Конституція України в актах Конституційного Суду України (аналіт. огляд та комент.) / А. Стрижак. — К.: Ін Юре, 2010. — 631 с.
34. Стецюк П. Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму. Частина перша : посіб. для студентів / П. Б. Стецюк. — Львів : Астролябія, 2003. — 232 с.
35. Стратегічні пріоритети. Спеціальний випуск: Конституційний процес в Україні. — К. : Нац. Ін-т стратегічних досліджень, 2008. — 220 с.
36. Тесленко М. В. Конституційна юрисдикція в Україні / М. В. Тесленко. — К. : Школа, 2003. — 254 с.
37. Тихомиров О. Порівняльне правознавство в контексті постмодернізму / О. Тихомиров // Порівняльно-правові дослідження. — 2006. — № 1. — С. 8—16
38. Тодыка Ю.Н. Толкование Конституции и законов Украины: теория и практика / Ю. Н. Тодыка — Х.: Факт, 2001. — 328 с.

39. Тодика Ю. М. Державно-правова конфліктологія як важливий напрямок наукових досліджень / Ю. М. Тодика // Вісник Академії правових наук. — 1996. — № 6. — С. 13—23.
40. Теоретичні проблеми розвитку конституційного законодавства України на сучасному етапі : моногр. / Ю. С. Шемшученко, О. І. Ющик, О. В. Скрипнюк та ін. ; за ред. Ю. С. Шемшученка, О. І. Ющика. — К. : Юрид. думка, 2014. — 316 с.
41. Тесленко М. В. Конституційна юрисдикція в Україні : навч. посіб. / М. В. Тесленко. — К. : Школа, 2003
42. Теорія і практика конституціоналізації галузевого законодавства України : моногр. / [наук. ред. Ю. С. Шемшученко, відп. ред. Н. М. Пархоменко]. — К. : Юрид. думка, 2013. — 308 с.
43. Тупицький, О. Конституційний і Верховний суди України та співвідношення їхніх правових позицій в аспекті здійснення інтерпретаційних функцій / О. Тупицький // Вісник Конституційного Суду України : загальнодержавне періодичне видання. - 2016. - N 2/3. - С. 194-202.
44. Харитонова О. І. Порівняльне право Європи. Основи порівняльного правознавства: Європейські традиції / О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов. — 2-ге вид., допов. — Х. : Одиссей, 2006. — 624 с.
45. Цоклан В. І. Система джерел конституційного права України : монографія / В. І. Цоклан, В. Л. Федоренко ; за ред. В. Л. Федоренка. — К. : Ліра-К, 2009. — 400 с.
46. Цимбалістий Т. О. Конституційна юстиція в Україні : навч. посіб. — К. : Центр учбової літератури, 2007.
47. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм / В. М. Шаповал. — К. : Салком ; Юрінком Інтер, 2005. — 552 с.
48. Шевчук С. В. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні / С. Шевчук. — 2-ге вид. — К. : Реферат, 2010. — 640 с.
49. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції / [Наук. ред. О. В. Петришин]. — Х. : Фірма «ІКонсум», 2002. — 293.
50. Ющик О. І. Конституційні основи розвитку законодавства України : навч. посіб. / О. І. Ющик, Ю. Л. Бошицький, В. І. Риндюк. — К. : Юрид. думка, 2015. — 156 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронні ресурси для навчання. Режим доступу: <http://edu.km.ru/> <http://vschool.km.ru/> <http://vkids.km.ru/>.
2. Енциклопедії і довідники: <http://mega.km.ru/>, <http://vesna.sammit.kiev.ua/>, <http://www.slovnuk.org/Ink/dic.html>.
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади в Україні. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>.
5. Он-лайн енциклопедія «Британіка». Режим доступу: <http://www.britannica.com>
6. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Базу українського законодавства в Інтернет. Режим доступу: www.lawukraine.com.
8. Офіційний сайт Базу українського законодавства в Інтернет. Режим доступу: www.lawukraine.com.
9. Пошукові системи. Режим доступу: www.refine.org.ua: www.ukr.net: www.google.com.ua.
10. Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія». Режим доступу: www.uk.wikipedia.org
11. Урядовий портал Кабінету Міністрів України. Режим доступу: www.kmu.gov.ua.
12. Сайт Європейського Суду з прав людини: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>